

Dr. Domaniczky Endre vezető kutató (MFI Közjogi Főosztály)

Trianon menekültjei Ausztráliában és Új-Zélandon

A dél-csendes-óceáni térség elsősorban a távolság, másrészt a forrásanyag elérhetőségével kapcsolatos nehézségek miatt Magyarországon kevésbé ismert és kutatott. Az írás ausztrál, osztrák és magyar könyvtári, valamint levéltári anyagok alapján a magyar diaszpóra I. világháború alatti és utáni helyzetét vonja vizsgálat alá a régió két kulcsországában, Ausztráliában és Új-Zélandon. Tekintettel a kisszámú korai forrásra, a teljes kép megrajzolásához a magyar diaszpóra korai történetének felvázolása is szükségesnek mutatkozott. Csak így vált láthatóvá, hogy az első magyarok mindkét országba korán, két-három évtizeddel az európaiak megjelenését követően megérkeztek, és a 20. század elejére egy-egy kicsiny, de prosperáló közösség jött létre a két szigetállamban. Az I. világháború kitörését követő jogi korlátozások fokozódó terhet róttak a közösség tagjaira. Maga a születési hely, a korábbi állampolgári kötelék elegendő volt a retorziók kiváltásához.

A világháború nyomán az eredeti közösség mindkét országban megfogyatkozott, de egyúttal új bevándorlók is érkeztek, akik részben az utódállamok útlevelével szálltak partra, ezért bár nemzetiségre magyarok voltak, a statisztikákban román, csehszlovák és jugoszláv állampolgárként szerepeltek.

Az I. világháború és az azt követő békék nyomán tehát a magyar közösség átalakult, megjelent – és máig megmaradt – a „látens magyar” kategória, akik számára csak az egyszerűsített honosítás jogintézményének bevezetése tudott – ha egyáltalán! – valamiféle elégtételt szolgáltatni.